

BOEKBESPREKING

Jens H. Petersen, 2013. Het leven van Paddenstoelen en Schimmels. KNNV Uitgeverij. ISBN 9789050114530. € 29,95. Tegelijk verschenen bij Princeton University Press onder de titel 'The Kingdom of Fungi' en als e-book met ISBN 9781400846870, \$ 29,95.

Drieëndertig jaar geleden verscheen voor het laatst een populairwetenschappelijk boek in onze taal dat het schimmelryk in zijn volle breedte presenteert: de 'Larousse Paddestoelen Encyclopedie' (1980). Het is dus niet verwonderlijk dat ik popelde om dit nieuwe boek in te zien, zodra ik ervan hoorde, want er is in die tijd veel veranderd. Maar toen het eenmaal in mijn bezit was, was ik, ondanks dat dit boek helemaal niet encyclopedisch is en zeker niet zo diep gaat, volledig overrompeld! Eigentijdser kan het bijna niet: een visueel opgezet werk met soms paginagrote foto's van minuscule details die zo mooi gefotografeerd zijn dat je er meteen verliefd op wordt! Dit is ook de wijze, waarop het verhaal wordt verteld: in prachtige, glasheldere beelden met een minimum aan tekst die geen andere functie heeft dan de juiste begrippen aan te dragen op de juiste plaats. Tegelijk is deze tekst geschreven in prettig leesbaar Nederlands, waardoor dit boek bijna drempelloos toegang geeft tot een van de boeiendste organismegroepen op deze aarde. Een slecht gekende groep overigens, een "verborgen rijk", waarvan mogelijk nog geen 10% beschreven is (net als in 1980 wordt nog steeds gesproken van 100.000 beschreven soorten).

Hoe schimmels leven is een verhaal van grote lijnen, dat nergens dieper gaat dan nodig is. De bouw en fysiologie, hun ongeslachtelijke en geslachtelijke voortplantingsmechanismen en hun functionele rol in ecologische processen, met een klein accent op de mycorrhiza's ('zwamwortels'), worden allemaal behandeld, met tot slot een presentatie van enkele habitats, waarbij vooral de extremen op aarde tegenover elkaar gezet zijn. Het laat goed zien aan hoeveel verschillende situaties schimmels aangepast kunnen zijn en hoe zij dit bereiken. Ook de mens is in dit verhaal niet weggelaten, want wij hebben schimmels nodig, ook voor het behoud van onze aarde. Het is knap hoe alle relevante aspecten over vrijwel de hele breedte van het vakgebied op een zo toegankelijke wijze zijn behandeld.

Wat ook fijn is aan dit boek, is dat de verwantschappen naar de huidige stand van kennis goed behandeld worden. Op heldere wijze worden de verwantschapsgroepen naast elkaar gezet, met hun juiste plaats in de stamboom van het leven, terwijl verderop, na een rijk geïllustreerde uitleg over parallelle evolutie, wordt getoond hoe de vormgroepen hier dwars doorheen lopen. Maar die vormgroepen kunnen je helpen snel de weg te vinden in het paddenstoelenrijk. Zij vormen daarom de verdere leidraad van het boek. En door hun extreme vormrijkdom nemen de steeltjeszwammen dan ook anderhalf keer zoveel ruimte in als de zakjeszwammen, terwijl zij maar met half zoveel soorten het schimmelryk vertegenwoordigen!

Bij de zakjeszwammen horen ook de korstmossen. Ik word erdoor herinnerd aan de tijd dat ik korstmossen in de duinen inventariseerde en daar zongebleeke konijnenbotjes en -schedeltjes verzamelde met korstmossen erop. En afgunstig word ik daarom van die foto van een bleke menschedel op Groenland, net zo overwoekerd als die botjes van mij...

De prettig leesbare vertaling schenkt ons ook enkele nieuwe woorden. Zo is in het niet-Vlaamse deel van ons taalgebied de naam 'jukzwammen' voor de Zygomycota tamelijk onbekend en helemaal nieuw is het begrip 'funga' dat op hetzelfde niveau wordt gebruikt als 'flora' en 'fauna' en waarmee het woord 'mycoflora' vervangen wordt.

Enkele minpuntjes zijn er natuurlijk ook, maar die zijn alle slechts van redactionele aard. Zo zijn niet alle behandelde begrippen via het register terug te vinden en zijn er een paar verkeerde on-

derschriften bij enkele foto's gekomen. Ook is een enkele keer een Nederlandse naam vergeten, zoals bij de foto van de Geschubde stekelzwam. In de tekstjes staat soms een gekke zin en zijn ook wat tikfouten blijven staan. Maar dit doet niets af aan het feit dat dit boek een regelrechte ode is aan het schimmelig en daarom een prachtige inleiding voor iedereen die hierin geïnteresseerd is!

Aldert Gutter

MEDEDELINGEN

Uitslag fotowedstrijd op Allesoverpaddenstoelen.nl

Op Allesoverpaddenstoelen.nl was voor het eerst een fotowedstrijd uitgeschreven. De opdracht was de mooiste paddenstoelenfoto te maken en behalve dat deze foto een natuurlijke situatie moest weergeven, waren er, om de wedstrijd zo laagdrempelig mogelijk te maken, geen eisen gesteld. Hierdoor kwamen er foto's binnen van zeer uiteenlopende kwaliteit, gemaakt met alle soorten camera's (van "Sony compacttoestel" tot de professionele Canon EOS 5D mark II). Sommige foto's waren rechtstreeks vanuit de camera ingestuurd, andere waren perfect bewerkt. Het moeilijkste onderdeel volgde toen de inzendingstermijn verstreken was. De op dit gebied onervaren jury van overigens gemiddeld goed fotograferende NMV-ers moest nu gaan bepalen wie de winnaar was. En dat bleek geen sinecure, want omdat over smaak niet valt te twisten, terwijl dit toch het enige criterium was, bleek het bereiken van een consensus, waarmee elk jurylid tevreden was niet mogelijk. Iedereen had een eigen mooiste in de verzameling van 210 ingestuurde foto's ontdekt! En wat de een als mooiste beschouwde, werd door de ander afgedaan als 'lelijk'. Gelukkig konden we een rekenkundig modelletje verzinnen dat de genomineerde foto's in een ranglijst plaatste, waardoor zonder verdere tegenspraak de echte nummer 1 kwam bovendrijven. Deze foto staat op de voorkant van deze Coolia en werd gemaakt door Marc Haerssens uit Vlaanderen. Proficiat Marc! Meer bijzonderheden over de wedstrijd en een galerij met de 24 mooiste foto's zijn te vinden op www.allesoverpaddenstoelen.nl/Aop_fotowedstrijd.html.

***Cryphonectria parasitica*: schadelijke schimmel in Nederland melden**

Begin vorige eeuw heeft zich in het oosten van de Verenigde Staten een ecologische ramp van formaat voltrokken. De Amerikaanse tamme kastanje (*Castanea dentata*) bleek daar zeer vatbaar te zijn voor de Aziatische schimmel *Cryphonectria parasitica* (syn. *Endothia parasitica*). De schimmel werd met plantmateriaal vanuit Azië rond 1900 in de staat New York ingevoerd. Vervolgens stierven daar tussen 1904 en 1950 vrijwel alle volwassen bomen. Momenteel komen nog slechts enkele tientallen vruchtdragende bomen binnen het oorspronkelijk areaal voor.

Vanaf 1938 wordt *Cryphonectria parasitica* ook in Europa gevonden, waar hij zich weliswaar minder agressief gedraagt, maar desondanks toch veel slachtoffers eist. De NMV is gevraagd op te letten op het voorkomen van deze soort. De schimmel is incidenteel in Nederland gevonden in de provincies Limburg, Noord-Brabant en Gelderland.

Beschrijving; Rode, Nectria-achtige vruchtlichaampjes die vaak in kringen op afstervende stammen en takken of op kankergezwellen van Tamme kastanje groeien. Binnen deze vruchtlichaampjes zijn 10-20 perithecia aanwezig. De ascosporen zijn hyalien, tweecellig en ingesnoerd op het septum; ze zijn $10 \times 4 \mu\text{m}$ groot. De conidiën worden in lange gele dradige structuren naar buiten geperst, en zijn recht tot enigszins gebogen, hyalien. De afzonderlijke conidiën zijn $2-3 \times 1 \mu\text{m}$ groot.

Op dit moment wordt actief tegen infecties opgetreden. Dit betekent dat na het vaststellen van aanwezigheid de betreffende aangetaste boom wordt gerooid en vernietigd. Een rigoureuze maatregel, waarvan verwacht wordt dat het de verspreiding van de ziekte zal tegengaan. Infecties kunnen bij mij gemeld worden, waarna ik ze z.s.m. zal doorgeven aan het Team Invasieve Exoten. Op www.mycologen.nl is een pagina met meer informatie te vinden.

Menno Boomsluiter

